

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
“ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ
ПРОСТІР”

21-22 травня 2009 року

м. Тернопіль

Тернопіль
ТДМУ
“Укрмедкнига”
2009

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	47
Розділ II. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПАРТНЕРСЬКОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНСЬКИХ І ЗАРУБІЖНИХ ВМ(Ф)НЗ	
<i>Голяченко О.М., Шульгай А.Г., Панчишин Н.Я., Смірнова В.Л., Романюк Л.М., Литвинова О.Н., Теренда Н.О., Федчишин Н.Є., Деремєнда Ю.М.</i>	
СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ І США	49
<i>Гончарова Н.Г., Сухомлінова І.Є., Морозова О.В., Гайдук Л.П., Пашко О.Є.</i>	
ЕКСПОРТ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗА ЛАШТУНКАМИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	50
<i>Гривенко С.Г.</i>	
СУЧАСНІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ ЕНДОВІДЕОХІРУРГІЇ	51
<i>Деревинська Т.І., Фізор Н.С.</i>	
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КУРСУ “ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ СВІТОВОЇ МЕДИЦИНИ”	54
<i>Нарійчук М. Д.</i>	
ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	55
<i>Нечитайло Ю.М., Безрук В.В., Ковтюк Н.І.</i>	
ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	58
<i>Олійник О.В., Гнатів В.В., Беденюк А.Д.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНЕСТЕЗИОЛОГІЇ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ПОРІВНЯННЯ З ТАКИМ У ВІДЕНСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	59
<i>Сокурєнко Н.Д., Гузенко Т.А., Сіліна Т.М., Стельмащук Н.М., Дубінський Ю.П.</i>	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПО ВПРОВАДЖЕННЮ НОВИХ ФОРМ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ БЮЛЕТЕНІВ БЮРО ІНФОРМАЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ В УКРАЇНІ	61
Розділ III. ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ТЕОРЕТИЧНИХ КАФЕДРАХ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НЕДОЛІКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ	
<i>Алієва О.Г.</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ	63
<i>Ахтемійчук Ю.Т., Цизикало О.В., Слободян О.М., Проняєв Д.В., Горах Є.В.</i>	
ІНТЕГРАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЯГНЕНЬ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС МОРФОЛОГІЧНИХ КАФЕДР – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УСВІДОМЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ У СТУДЕНТІВ	64
<i>Бадюк М.І., Гудима А.А., Худзик О.М.</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДР МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ І ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ У СВІТЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ СТВОРЕННЯ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДО 2010 РОКУ	65
<i>Бажора Ю.І., Чеснокова М.М., Шевелєнкова А.В., Левицька Н.А.</i>	
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ СКЛАДАННЯ КРОКІВ З МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ	66
<i>Бобирьов В.М., Важнича О.М., Дев'яткіна Т.О., Калот Е.Г., Луценко Р.В., Рябушко М.М., Власова О.В., Петрова Т.А., Островська Т.Ю.</i>	
ВИВЧЕННЯ БАЗИСНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ В СВІТЛІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЗГОДИ МІЖ ЛІКАРЕМ І ПАЦІЄНТОМ	67
<i>Бреус В.Є., Ульянов В.О.</i>	
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕСТОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	69
<i>Бурячківський Е.С., Литвиненко М.В.</i>	
КЛІНІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПАТОМОРФОЛОГІЇ ЗА УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ І РІШЕННЯ	69
<i>Вадзюк С.Н., Папірко І.Я., Волкова Н.М., Зятковська Н.Є., Денефіль О.В., Паньків І.Б., Отченашенко В.А., Цибульська Л.С., Бегош Н.Б., Явний Ю.М.</i>	
ХАРАКТЕРИСТИКА МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ФІЗІОЛОГІЇ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	70
<i>Васецька Л.І., Лебеденко І.Л., Старостенко К.І.</i>	
МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ	71

кафедрам статус – теоретично-клінічних. Клінічними базами кафедр визначити станції швидкої медичної допомоги та відділення екстреної медичної допомоги (“Emergency department”), що організуються для підвищення якості надання екстреної медичної допомоги населенню та для медичного забезпечення Євро-2012 (п.9 Постанови*, п.9.1 Наказу**).

2. Дисципліну “Екстрена медична допомога та медицина катастроф” у кількості 6 заліковий кредитів (по два на 2, 4 і 5 курси навчання) ввести до переліку нормативних дисциплін та навчальних планів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” кваліфікації “лікар” у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України за спеціальностями “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа”, “Стоматологія” та “Фармація”. Запровадити державний іспит. Існуючі дисципліни “Медицина надзвичайних ситуацій” та “Екстремальна медицина” вилучити із навчальних планів (пп. 8.1, 9.1 Наказу**).

3. Враховуючи значний навчально-педагогічний досвід та існуючу навчально-матеріальну базу, надати кафедрам екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, що створюються, статус Центрів підготовки, перепідготовки і сертифікації різних категорій медичних та немедичних працівників з екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (на рівні з територіальними центрами екстреної медичної допомоги та медицини катастроф). Запровадити цикли тематичного удосконалення для різних категорій медичних і немедичних працівників (п. 8.3 Наказу**).

4. Створити робочу групу для:

– розробки кваліфікаційних вимог (ОКХ) майбутніх спеціалістів, навчальних програм з дисципліни “Екстрена медична допомога і медицина катастроф” для студентів та програм з підготовки, перепідготовки і сертифікації різних категорій медичних та немедичних працівників (пп. 8.1, 8.2, 8.3 Наказу**);

– визначення кадрового складу кафедр відповідно до їх теоретично-клінічного статусу;

– створення вимог до матеріально-технічного оснащення кафедр та розробки уніфікованих підручників, навчальних посібників та комплексу обов’язкових практичних навичок.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Нині діючі військові кафедри з мінімальними фінансовими затратами і кадровими перестановками можуть трансформуватися у кафедри ЕМД і МК. Набуття статусу центрів сертифікації кафедри можуть стати прибутковими, надаючи додаткові освітні послуги середньому медичному персоналу і лікарям медицини невідкладних станів, працівникам ОВС, рятувальникам, водіям та іншим категоріям громадян, діяльність яких пов’язана із транспортом.

Перспективами подальших досліджень є індивідуалізований аналіз кожної військової кафедри зокрема і розробка перспективного плану трансформації в кафедрі ЕМД і МК.

УДК 61:378.16:374.1

Бажора Ю.І., Чеснокова М.М., Шевеленкова А.В., Левицька Н.А.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ СКЛАДАННЯ КРОКІВ З МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ

Одеський державний медичний університет

Порівняно результати складання ліцензійного іспиту “Крок-1” студентами, які навчалися за кредитно-модульною системою організації навчального процесу, з результатами попередніх років. Встановлено, що у цілому результати складання тестів з біології суттєво не відрізняються. Проте знизилась якість засвоєння матеріалу громадянами іноземних держав, викладання яким здійснюється англійською мовою. На думку авторів, виділення часу для підготовки до складання модульних контролів в змозі поліпшити засвоєння біології цією групою студентів.

Проведено сравнение результатов сдачи лицензионного экзамена “Крок-1” студентами, которые обучались по кредитно-модульной системе, с результатами предыдущих лет. Установлено, что в целом результаты сдачи экзамена по биологии существенно не отличаются. Однако снизилось качество усвоения материала гражданами иностранных государств, которые обучаются на английском языке. По мнению авторов, выделение времени на подготовку к сдаче модульных контролей могло бы улучшить усвоение биологии этой группой студентов.

Results of the licensing examination “Krok-1” of the students which study biology by module system were compared with the results of previous years. Results in biology do not differ significantly in general, except of English-media students, whose results declined. Under the authors’ opinion, additional time for preparing to credit-module control may improve the results.

Ключові слова: кредитно-модульна система, ліцензійний іспит “Крок-1”, оцінювання знань.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, лицензионный экзамен “Крок-1”, оценивание знаний.

Key words: ECTS, licensing examination “Krok-1”, evaluation of students’ knowledge.

Вступ. Україна приєдналася до Болонського процесу у травні 2005 року. Основна мета цього процесу – консолідація зусиль наукової та освітньої громадськості й урядів країн Європи щодо підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи у суспільних перетвореннях. Кредитно-модульна система організації навчання спрямована також на підвищення якості засвоєння навчального матеріалу студентами. Один із об’єктивних критеріїв якості навчання – це ліцензійний інтегрований іспит “Крок -1”. Студенти, які працюють за кредитно-модульною системою, у 2008 р. вперше склали ліцензійний іспит “Крок-1”.

Метою роботи є порівняльний аналіз результатів ліцензійного іспиту “Крок-1” студентами, які навчалися за кредитно-модульною організацією навчального процесу, з результатами попередніх років.

Основна частина. Незважаючи на те, що медична біологія вивчається на першому курсі і є єдиною навчальною дисципліною першого року навчання, що включена в ліцензійний іспит, в нашому ВНЗ результати іспиту з біології є дещо

вищими, ніж середній результат з усіх дисциплін. Так, у 2006 р. загальний бал з біології для усіх студентів (громадян України і громадян іноземних держав, включаючи англомовних студентів) дорівнював 71,4 при середньому балі 65,1, у 2007 р. – 70,9 і 68,4 і у 2008 р. – 72,8 і 71,1 відповідно. Таким чином, загальні результати тестового іспиту 2008 р. фактично не відрізняються від результатів попередніх років.

Ми проаналізували результати “Кроку-1” серед різних груп студентів. Серед громадян України спостерігається деяке зниження результатів іспиту. У 2006 р. результат – 77,45 %, у 2007 р. – 76,65 %, у 2008 р. – 73,5 %. Значно суттєвіше зниження ми спостерігаємо у громадян іноземних держав, які навчаються англійською мовою (у 2006 і 2007 роках – 72,45 % і 65,9 % відповідно; у 2008 р. – 54,6 %). На нашу думку, це можна пояснити відсутністю екзамену наприкінці курсу. Підготовка до екзамену дозволяє іноземному студенту систематизувати знання, сформулювати цілісне уявлення про дисципліну. Особливо це є важливим для англомовних студентів, значне зниження рівня успішності яких не можна пояснити лише різним контингентом студентів. Практика показує, що більшість англомовних студентів починає навчання значно пізніше, ніж громадяни України і навіть іноземні громадяни, що навчаються російською мовою. Так, наприклад, остання група англомовних студентів з Індії у 2008/2009 н. р. почала навчання з біології у листопаді. Адаптація до нових умов ускладнюється значним навантаженням внаслідок відробок багатьох занять з усіх дисциплін. Коли студенти готувалися до екзамену, вони мали можливість ще раз повторити курс і доопрацювати матеріал практичних занять та лекцій. Кредитно-модульна система не надає такої можливості. Більш того, студенти не мають достатнього часу для підготовки до модуля, оскільки модульний контроль проводиться на останньому занятті з модуля. Додатковий час на підготовку не передбачений, з інших предметів заняття продовжуються.

З іншого боку, іноземці, що навчаються російською мовою, покращили результати. Так, у 2006 р. середній результат тесту з біології склав 45,9 %, у 2007 р. – 48,7 % і у 2008 р. – 54,6 %. Ці студенти навчаються в Україні другий рік після підготовчого факультету і пройшли період адаптації. Основний контингент – це студенти із арабських країн. Для більшості з них не характерна висока дисципліна. Кредитно-модульна організація навчання потребує контролю успішності на кожному занятті і стимулює студентів до систематичної підготовки, зменшує рівень пропусків занять.

Висновок: 1. В цілому успішність навчання студентів з біології за результатами ліцензійного іспиту “Крок-1” суттєво не відрізняються серед студентів, які навчалися за традиційними навчальними планами та за кредитно-модульною системою. 2. Кафедрам першого курсу, що мають досвід роботи в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) декілька років, слід оптимізувати методи підготовки студентів до складання модульних контролів.

Література

1. Бажора Ю. И. К методологии преподавания природных дисциплин в высших учебных медицинских заведениях в условиях КМСОУП/ Бажора Ю.И., Гончарук С.Ф.//Формування сучасної концепції викладання природничих дисциплін у медичних освітніх закладах: межрег. науково-методичної конф., 15 – 16 квіт. 2008 р., Харків: тези доп. –Харків: МіФ, 2008. – С.1-2.

УДК 615:378.147

Бобирьов В.М., Важнича О.М., Дев'яткіна Т.О., Колот Е.Г., Луценко Р.В., Рябушко М.М., Власова О.В., Петрова Т.А., Островська Т.Ю.

ВИВЧЕННЯ БАЗИСНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ В СВІТЛІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЗГОДИ МІЖ ЛІКАРЕМ І ПАЦІЄНТОМ

Вищий державний навчальний заклад «Українська медична стоматологічна академія», Полтава

Стаття присвячена можливостям, котрі відкриває вивчення базисної фармакології в сфері інформаційної згоди між лікарем і пацієнтом. Ключові знання з фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських засобів – необхідна передумова такої згоди. Знання теоретичних і практичних аспектів побічної дії ліків розглядається як основа згоди між лікарем і пацієнтом на певний ризик, пов'язаний з можливим виникненням ускладнень фармакотерапії.

Ключові слова: базисна фармакологія, побічна дія ліків, інформаційна згода.

Статья посвящена возможностям, которые открывает изучение базисной фармакологии в сфере информационного согласия между врачом и пациентом. Ключевые знания по фармакокинетике и фармакодинамике лекарственных средств – необходимое условие такого согласия. Знание теоретических и практических аспектов побочного действия лекарств рассматривается как основа согласия между врачом и больным на определенный риск, связанный с возможным возникновением осложнений фармакотерапии.

Ключевые слова: базисная фармакология, побочное действие лекарств, информационное согласие.

The article is devoted to perspectives which are created by the study of basic pharmacology in the sphere of informative consensus between the doctor and the patient. Key data on pharmacokinetics and pharmacodynamics of medicinal drugs is necessary prediction of such consensus. Knowledge about theoretical and practical aspects of drugs side-effects is represented as a ground of patients agreement on some risk connected with possible development of pharmacotherapy complications.

Key words: basic pharmacology, drugs side-effects, information consensus.

Початок нового тисячоліття характеризується подальшими революційними досягненнями в галузі медицини. Це, зокрема, використання стовбурних клітин, генотерапії та нанотехнологій [1]. Постійно розширюється й арсенал звичайної фармакотерапії. Сотні й тисячі брендів та генериків дозволяють здійснювати раціональне та ефективне лікування інфекцій, атеросклерозу, ішемічної хвороби серця, окремих видів злоякісних новоутворень. Здійснення фармакотерапії, як і будь яких інших лікувальних дій, потребує довірливих взаємин між лікарем і пацієнтом, подолання споконвічного етико-інформаційного антагонізму «лікар-хворий» [3]. Подолання зазначеного конфлікту потребує від лікаря гарної фахової підготовки, широкої ерудиції та поінформованості щодо новітніх досягнень медичної